

**ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА,
КРИМІНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА****БАБІКОВ Д. В.,**здобувач кафедри кримінального права
(Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка)

УДК 343.7

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.1.34>**ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЯМИ 201, 201-1, 305 КК
УКРАЇНИ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ**

У науковій статті здійснено аналіз проблемних питань, пов'язаних із законодавчою регламентацією системи покарань, що можуть призначатись за злочини, передбачені ст. ст. 201, 201-1, 305 КК.

Зроблено огляд сучасних публікацій, присвячених розглядуваній проблематиці. Визначено, що поняття кримінальної відповідальності є комплексним – його зміст включає як покарання, так і інші заходи кримінально-правового впливу.

Із позицій чинного законодавства та для зручності наукового аналізу розкрито сформульовану законодавцем модель санкцій, описаних у відповідних частинах ст. ст. 201, 201-1 та 305 КК. Виявлено градацію розмірів санкцій у бік збільшення залежно від ознак кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу к. пр. та, відповідно, зростання суспільної небезпеки вчиненого.

Із урахуванням різних параметрів суспільної небезпеки описаних у диспозиції ч. 1 ст. 201 КК діянь, передусім залежно від ознак конкретного переміщуваного предмета, встановлено невідповідність між такою небезпекою і суворістю покарання (у виді позбавлення волі від трьох до семи років), що характеризує контрабанду як тяжкий злочин.

Піддано критиці ситуацію з конструюванням санкцій в межах ч. 1 ст. 201 КК і ч. 3 ст. 201-1 КК в контексті встановлення в санкціях великої різниці між нижньою та верхньою межами покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Нормативно визначений діапазон розмірів основного покарання визнано необґрунтовано широким.

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано доцільність доповнення санкцій відповідних заборон іншими видами основних покарань: ідеться про штраф, обмеження волі та, як варіант, виправні роботи. Реагуючи на специфіку суспільної небезпеки контрабанди (в широкому сенсі), законодавець на рівні основних видів покарань зможе створити умовний баланс між покаранням майнового та особистого характеру, що, своєю чергою, дасть судам більше можливостей для здійснення раціональної дискреції, на противагу негативним практикам застосування більш м'яких покарань, не передбачених в санкціях аналізованих статей, або ж звільнення від покарання у виді позбавлення волі з випробуванням.

Ключові слова: контрабанда, покарання, злочин, законотворчість, позбавлення волі, дискреція, санкція.

Babikov D. V. Punishment for crimes, provided by articles 201, 201-1, 305 of the Criminal Code of Ukraine: some issues of legislative regulation

The research paper analyzes problematic issues related to the legislative regulation of the system of punishments, which can be imposed for the crimes provided for in Art. Art. 201, 201-1, 305 of the Criminal Code.

A review of modern publications devoted to the issue under consideration has been conducted. It has been determined that the concept of criminal liability is complex – it includes both punishment and other measures of criminal law influence.

From the standpoint of current legislation and for the convenience of scientific analysis, the model of sanctions formulated by the legislator, described in the relevant parts of Art. Art. 201, 201-1 and 305 of the Criminal Code. An increasing gradation of the size of the sanctions has been revealed depending on the characteristics of the qualified (especially qualified) composition of the criminal justice system and, accordingly, the increase in the social danger of the offender.

Taking into account various parameters of public harmfulness described in the disposition of Part 1 of Art. 201 of the Criminal Code, primarily depending on the characteristics of the specific object being moved, there is a discrepancy between such danger and the severity of the punishment (in the form of imprisonment from three to seven years), which characterizes smuggling as a serious crime.

The situation with the construction of sanctions within the limits of Part 1 of Art. 201 of the Criminal Code and Part 3 of Art. 201-1 of the Criminal Code in the context of establishing a large difference in sanctions between the lower and upper limits of punishment in the form of imprisonment for a certain period has been criticized. The normatively defined range of the main punishment has been recognized as unreasonably wide.

Based on the results of the conducted research, the expediency of supplementing the sanctions of the respective bans with other types of basic punishments has been substantiated: it is about a fine, restriction of freedom and, as an option, correctional works. Responding to the specifics of the public danger of smuggling (in a broad sense), the legislator at the level of the main types of punishment will be able to create a conditional balance between punishment of a propriatal and personal nature, which, in turn, will give courts more opportunities to exercise rational discretion. This stands in contrast to the negative practices of applying more any punishments not provided for in the sanctions of the analyzed articles, or exemption from punishment in the form of imprisonment with probation.

Key words: *smuggling, punishment, crime, lawmaking, imprisonment, discretion, sanction.*

Вступ. Огляд наукової літератури, зокрема робіт дисертаційного рівня, показує, що науковці приділяють недостатньо уваги проблематиці застосування заходів кримінально-правового впливу щодо осіб, які вчинили незаконне переміщення предметів через митний кордон України, порівняно з питаннями визначення ознак складу к. пр. та кваліфікації цього діяння. Зокрема лише О. Омельчук окремий (п'ятий) розділ своєї дисертації присвятив питанням застосування покарання за контрабанду. У межах цього розділу дисертант як подав загальні положення щодо природи та порядку призначення покарання за к.пр., так і безпосередньо висвітлив специфіку «санкційного» впливу на порушників митного законодавства: навів статистичні дані щодо кількості засуджених осіб за контрабанду, із призначенням позбавлення волі нижче від найнижчої межі; продемонстрував вплив пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин на розмір фактичного покарання, призначуваного за ст. 201 КК; піддав конструктивній критиці чинну (на той час) редакцію ст. 201 КК в частині формулювання видів та розмірів санкцій, а також запропонував необхідні, на його погляд, редакційні зміни [1, с. 184–198].

Таким чином, запропонований у наступних рядках аналіз в частині покарання за злочини, передбачені ст. ст. 201, 201-1, 305 КК, має частку наукової новизни – далі буде не лише висвітлено специфіку законодавчого формулювання санкційного апарату кожної з трьох досліджуваних заборон, а й здійснено загальний наскрізний аналіз на предмет відповідності санкцій «контрабандних» к. пр. ознаці суспільної небезпеки, критеріям диференціації кримінальної відповідальності, реальним потребам практики правозастосування.

Метою статті є дослідження окремих актуальних проблем нормативної регламентації та практики призначення покарань за злочини, передбачені ст. ст. 201, 201-1, 305 КК України.

Результати дослідження. Із самого початку доречно звернутись до висловленої О. Дудоровим позиції про те, що будучи похідним від кримінальної відповідальності, покарання є основною, однак не єдиною формою реалізації кримінальної відповідальності. Адже не виключаються випадки, коли притаманний останній державний осуд злочину і злочинця не поєднується з призначенням покарання та його відбуванням, тобто можлива кримінальна відповідальність і без покарання. Заходи ж кримінально-правового впливу, зауважує вчений, це передусім (але не завжди) кримінальне покарання. До заходів, що, як і покарання, обмежують права і свободи того, хто вчинив злочин, відносять зокрема примусові заходи виховного характеру, примусові заходи медичного характеру [2, с. 136]. Отже, є підстави вважати, що поняття кримінальної відповідальності є комплексним і змістово включає як покарання, так і інші заходи кримінально-правового впливу.

Варте уваги також здійснене за результатами порівняльного аналізу спостереження Д. Каменського про те, що порівняно з американською вітчизняною практика призначення покарань взагалі та за господарські злочини зокрема видається необґрунтовано гуманною, такою, що не здатна повною мірою реалізувати задекларовані в ст. 50 КК цілі покарання, а отже, такою, що об'єктивно не здатна стримувати прояви протиправної поведінки в економічній сфері. Здійснена українським законодавцем наприкінці 2011 р. гуманізація кримінальної відповідальності за господарські посягання, поєднана з декриміналізацією окремих діянь та заміною покарань у виді позбавлення волі на штрафи в санкціях інших норм, посилила цей негативний тренд [3, с. 154].

Справді, аналіз практики призначення покарань за злочини у сфері господарської діяльності після вступу «гуманізаційних» змін у силу, здійснений на підставі опрацювання матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень, свідчить про вкрай поблажливе ставлення українських судів до таких зловживань: у резолютивній частині значної кількості вироків фігурує посилання на звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України), а покарання у вигляді штрафу часто перебуває в нижній частині законодавчо встановленого спектру санкції [4, с. 267].

Хоча згадана вище гуманізація відповідальності не відбулась у напрямі пом'якшення санкцій за ст. 201 КК, водночас тут мала місце гуманізація через декриміналізацію «товарної» форми контрабанди, про що постійно згадується в цій роботі. Наразі гуманізації відповідальності шляхом зменшення видів та розмірів покарання не спостерігається і щодо двох інших заборон – описаних у ст. ст. 201-1 та 305 КК.

Визначаючи коло покарань, які можуть використовуватись у санкціях статей Особливої частини КК, законодавець, а за ним і правозастосувач повинні тримати у фокусі своєї уваги межі таких покарань, адже, як зазначається у літературі, реалізація принципу законності при встановленні кримінально-правових санкцій зобов'язує законодавця: по-перше, чітко визначити види кримінально-правового впливу, які застосовуються до осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння; визначити їх систему; по-друге, визначати правові межі застосування того чи іншого кримінально-правового заходу [5, с. 122].

У теорії кримінального права важливим правилом при визначенні меж покарання у санкціях статей КК є вимога, відповідно до якої межі санкції повинні бути визначені таким чином, щоб суд, з одного боку, міг призначити індивідуальне, справедливе, гуманне та достатнє покарання засудженому, а з іншого – не перетворитись на передумову для судового

свавілля [6, с. 101]. Отже, межі конкретного покарання повинні залишати адекватний «простір» для реалізації судової дискреції.

Спочатку потрібно проаналізувати нормативне формулювання санкцій у нормах КК про незаконне переміщення предметів через митний кордон. Загальновідомо, що санкція – це частина статті Особливої частини КК, яка встановлює вид (види) і розмір (розміри) покарання за к.пр., вказане у диспозиції статті.

Із позицій *de lege lata* та для зручності наукового аналізу наведу побудовану законодавцем модель санкцій, описаних у відповідних частинах ст. ст. 201, 201-1 та 305 КК. Зокрема: 1) діяння, передбачене ч. 1 ст. 201 КК, «карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років»; 2) діяння, передбачене ч. 2 ст. 201 КК, «карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна»; 3) діяння, передбачене ч. 1 ст. 201-1 КК, «карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років»; 4) діяння, передбачене ч. 2 ст. 201-1 КК, «карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна»; 5) діяння, передбачені ч. 3 ст. 201-1 КК, «караються позбавленням волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна»; 6) діяння, передбачене ч. 1 ст. 305 КК, «карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років»; 7) діяння, передбачені ч. 2 ст. 305 КК, «караються позбавленням волі на строк від восьми до десяти років з конфіскацією майна»; 8) діяння, передбачене, ч. 3 ст. 305 КК, «карається позбавленням волі на строк від десяти до дванадцяти років з конфіскацією майна».

Тут уже спостерігаємо градацію розмірів санкцій у бік збільшення залежно від ознак кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу к. пр. та, відповідно, зростання суспільної небезпеки вчиненого.

У контексті вдосконалення нормотворчої практики В. Ярош пропонує визнавати такі види помилок під час побудови санкцій: 1) при конструюванні санкцій не завжди беруться до уваги характер і ступінь суспільної небезпеки передбаченого в диспозиції статті злочину; 2) санкції окремих спеціальних норм передбачають менш суворе покарання, ніж санкції загальних норм; 3) встановлення в санкціях великої різниці між нижньою та верхньою межами покарання у виді позбавлення волі на певний строк; 4) невиправданим є встановлення в санкціях значної кількості основних видів покарань, які можуть бути призначенні за один і той самий злочин; 5) не завжди є узгодженими санкції в основному та кваліфікованому складах злочинів [7, с. 121–122]. Позитивно сприймаючи таку класифікацію, беручи ці п'ять груп помилок до уваги, а також ураховуючи напрацювання дослідників, спробую далі подати критичний аналіз на предмет побудови санкцій ст. ст. 201, 201-1, 305 КК.

По-перше, щодо відповідності між характером і ступенем суспільної небезпеки та санкціями розглядуваних кримінально-правових заборон, то тут ключовою «ознакою-індикатором» виступає саме предмет посягання. Санкції у виді позбавлення волі за злочини, передбачені першими частинами відповідних заборон є суворими – ідеться про позбавлення волі до восьми років максимально (ч. 1 ст. 305 КК). І якщо суспільна небезпека контрабанди та подальшого обігу наркотичних засобів (а також психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів) є традиційно високою, що вимагає суворого реагування з боку держави, то щодо діянь із деякими предметами, описаними в перших частинах ст. ст. 201 і 201-2 КК, виникають серйозні зауваження.

Зокрема важко погодитись із безальтернативним покаранням у виді позбавлення волі від трьох до п'яти років за контрабанду лісоматеріалів та пиломатеріалів без обтяжуючих вини ознак (ч. 1 ст. 201-1 КК). Адже ідеться умовно про окремих вид «товарної» контрабанди, що по суті став фрагментарним вирішенням проблеми рекриміналізації «товарної» контрабанди, відповідальність за вчинення якої було скасовано на підставі уже неодноразово згаданого Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності». При цьому за інші види «економічної» контрабанди станом на сьогодні передбачена адміністративна відпові-

дальність – отже про позбавлення волі там взагалі не йдеться. Таким чином, санкцію ч. 1 ст. 201-1 КК варто визнати необґрунтовано суворою і такою, що не відповідає характеру та ступеню суспільної небезпеки протиправного посягання.

Те ж саме стосується і питання щодо кореляції покарання і суспільної небезпеки діяння, описаного в ч. 1 ст. 201 КК, знову ж таки, з огляду на ознаки предмета посягання. Постають справедливі питання: чи є однаковою суспільна небезпека, наприклад, контрабанди зброї та культурних цінностей або зброї і частин вогнепальної нарізної зброї, або отруйних речовин і спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації? Видається, що ні.

Отже, із огляду на різні параметри суспільної небезпеки описаних у диспозиції ч. 1 ст. 201 КК діянь, передусім залежно від ознак конкретного переміщуваного предмета, варто визнати невідповідність між такою небезпекою і суворістю покарання (у виді позбавлення волі від трьох до семи років), що характеризує контрабанду як тяжкий злочин.

Ба більше, аналіз санкцій інших господарських заборон, які «оточують» аналізовані дві, і визначення характеру і ступеня суспільної небезпеки описаних у них діянь також показують, бодай опосередковано, що санкції в частинах перших ст. ст. 201 та 201-1 КК є необґрунтовано суворими. Водночас суворість покарання, передбаченого за ч. 1 ст. 305 КК, є обґрунтованою небезпекою від переміщення наркотичних та інших небезпечних для здоров'я засобів і речовин через митний кордон.

По-друге, щодо можливої помилки в тому, що санкції окремих спеціальних норм передбачають менш суворе покарання, ніж санкції загальних норм. Як уже було зазначено в цій дисертації, у науковій літературі триває дискусія про те, чи можна визнавати норми про злочини, передбачені ст. ст. 201-1, 305 КК, спеціальними щодо ст. 201 КК, або, навпаки, ідеться про диференціацію відповідальності за окремі, автономні прояви контрабандної поведінки, так би мовити «по горизонталі». Водночас, якщо пристати до позиції про те, що згадані приписи вже ж таки є спеціальними нормами, то пропорційність між санкціями в загальній та спеціальних нормах зберігається. Менш суворе покарання передбачене у ч. 1 ст. 201-1 КК (від трьох до п'яти років позбавлення волі) порівняно з ч. 1 ст. 201 КК (від трьох до семи років), однак я не сприймаю таку різницю як принципову, особливо враховуючи однаковість нижньої межі.

Знову ж таки, якщо розглядати склади злочинів, передбачені ст. 201-1 і ст. 305 КК, як спеціальні щодо складу злочину, передбаченого ст. 201 КК, то виникає зауваження щодо правильного конструювання санкцій спеціальних кримінально-правових норм. Цю проблему свого часу ретельно опрацював О. Горох [8, с. 95–96]. У правилах, які розробив цей автор, фактично ідеться про «віддзеркалювання» збільшеної суспільної небезпеки діяння, передбаченого спеціальною нормою, у збільшених у різний спосіб параметрах санкцій. Цей підхід кореспондує із наведеним В. Ярошем положенням про помилковість підходу, за якого санкції окремих спеціальних норм передбачають менш суворе покарання, ніж санкції загальних норм.

У зв'язку з наведеним варто нагадати про одне важливе застереження: існування спеціальної норми поряд із загальною нормою має практичний сенс лише тоді, коли певна спеціальна норма якимось по-іншому розв'язує питання про кримінальну відповідальність порівняно із загальною нормою (наприклад, про вид та розмір покарання). У протилежному випадку втрачається сенс в існуванні таких норм [9, с. 248–249].

По-третє, щодо можливої виявлення помилок під час установлення в санкціях великої різниці між нижньою та верхньою межами покарання у виді позбавлення волі на певний строк. У цьому сенсі побудову санкцій у ч. 1 ст. 201, ч. 1 і 3 ст. 201-1 КК, а також у трьох частинах ст. 305 КК варто визнати оптимальною. Ідеться про діапазони в три – чотири роки позбавлення волі, що дає суду адекватні (не занадто великі) межі для реалізації дискреційних повноважень в частині призначення покарання.

Водночас ситуація з конструюванням санкцій є помітно гіршою в межах ч. 1 ст. 201 КК і ч. 3 ст. 201-1 КК: там ідеться про покарання у виді позбавлення волі від п'яти до дванадцяти років та від п'яти до десяти років відповідно. Такий нормативно визначений діапазон розмірів

основного покарання важко визнати оптимальним, він є необґрунтовано широким. Та і взагалі верхня межа покарання (дванадцять і десять років) викликає зауваження. Для порівняння: контрабанда, вчинена службовою особою з використанням службового становища, максимально карається позбавленням волі на строк дванадцять років, і так само карається, скажімо, контрабанда наркотичних засобів, вчинена організованою групою та ще й щодо цих засобів у великих розмірах. У першому випадку затребуваність такої суворої санкції вимогами суспільної безпеки та цілями покарання є сумнівною.

По-четверте, щодо помилковості встановлення в санкціях значної кількості основних видів покарань, які можуть бути призначенні за один і той самий злочин, то в нашому випадку згадана помилковість не спостерігається. Справді, у всіх трьох «контрабандних» заборонах, що досліджуються, ідеться про одне основне покарання – позбавлення волі на певний строк. Тобто існує певна уніфікованість санкційного апарату в цій частині. Однак чи є такий підхід правильним?

Традиційно важливим у практичному сенсі правилом побудови санкції статті (частини статті) Особливої частини КК є вимога наявності альтернативних основних видів покарань [10, с. 99–100]. Адже порівняно з відносно визначеною альтернативною санкцією створює великі можливості для індивідуалізації покарання шляхом вибору не лише розміру, а й виду покарання. Альтернативні санкції є особливо корисними, коли діапазон ступеня суспільної безпеки злочину є значним, а також коли діяння перебуває на межі з адміністративним або дисциплінарним порушенням [11, с. 140]. Водночас у літературі зазначено, що не бажано встановлювати більше трьох альтернативних основних видів покарань, тобто тут потрібна поміркованість. Видається, що це питання вимагає диференційованого підходу [12, с. 200].

Проте на практиці наявність у санкції статті (частини статті) альтернативних покарань не завжди дорівнює можливості їх призначення. Адже, як правильно зазначається в юридичній літературі, обмеження щодо призначення (застосування) таких видів покарань, як громадські роботи, виправні роботи, арешт, обмеження волі, встановлені у Загальній частині КК, можуть для певних категорій осіб фактично перетворити альтернативну санкцію на безальтернативну, коли з усіх покарань особі може бути призначено лише одне [13, с. 437].

У цьому сенсі санкції всіх частин ст. ст. 201, 201-1 та 305 КК важко назвати «зразковими», адже вони передбачають лише один основний вид покарання – позбавлення волі, що, як уже було зауважено вище, далеко не повною мірою відповідає суспільній безпеці цих злочинів, які належать до тяжких та особливо тяжких злочинів. А тому зберігається актуальність питання про доцільність доповнення санкцій відповідних заборон іншими видами основних покарань: ідеться про штраф, обмеження волі та, можливо, виправні роботи. Таким чином, реагуючи на специфіку суспільної безпеки контрабанди (в широкому сенсі), законодавець на рівні основних видів покарань зможе створити умовний баланс між покаранням майнового та особистого характеру. Це, своєю чергою, дасть судам більше можливостей для здійснення «розумної» дискреції, на противагу негативним практикам застосування більш м'яких покарань, не передбачених в санкціях аналізованих статей, або ж звільнення від покарання у виді позбавлення волі з випробуванням – тобто практикам, які є поширеними зараз і викликають серйозні зауваження про їх відповідність поняттю та меті покарання, сформульованим у ст. 50 КК.

Нарешті, *по-п'яте*, щодо можливої неузгодженості санкцій в основному та кваліфікованому складі злочинів, що вона також не встановлена. Під час юридичної оцінки в «напрямі» від основного до кваліфікованого і далі особливо кваліфікованого складу злочину спостерігається поступове збільшення розмірів основного покарання та додаються додаткові покарання (позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, а також конфіскація майна). Мій власний аналіз санкцій, використаних законодавцем у ст. ст. 201 та 201-1 КК дозволив виявити дві можливі помилки в цій частині. Хоча диспозиції і ч. 2 ст. 201, і ч. 2 ст. 201-1 КК описують таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення злочину службовою особою з використанням службового становища (або з використанням влади – ч. 2 ст. 201-1 КК), лише санкція ч. 2 ст. 201-1 КК передбачає додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати

певні посади або займатися певною діяльністю. Юридичний зв'язок на рівні «діяння-покарання» між протиправним використанням службового становища і подальшим службовим (професійним) обмеженням є обґрунтованим. До речі, такий підхід реалізовано законодавцем у санкціях багатьох інших норм Особливої частини КК, які описують к. пр. із «службовою» ознакою, передусім к. пр. у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Відповідно, знову постає питання: чому за інших рівних умов законодавець не використав у межах санкції ч. 2 ст. 201 КК таке покарання, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю? Відсутність такого нормативного посилання варто сприймати як недолік.

Висновки. Аналітичне «накладення» вироблених кримінально-правовою наукою видів помилок під час побудови санкцій до видів і розмірів покарань, сформульованих законодавцем у ст. ст. 201, 201-1, 305 КК, спонукає зазначити про таке. Установлено, що в процесі законодавчої регламентації покарань за «контрабандні» злочини було допущено такі помилки: 1) при конструюванні санкцій не було взято до уваги характер і ступінь суспільної небезпеки передбаченого в диспозиції відповідної статті злочину; 2) встановлення в санкціях великої різниці між нижньою та верхньою межами покарання у виді позбавлення волі на певний строк у ч. 1 ст. 201 КК і ч. 3 ст. 201-1 КК (там ідеться про покарання у виді позбавлення волі від п'яти до дванадцяти років та від п'яти до десяти років відповідно); 3) що досліджені заборони передбачають лише один основний вид покарання – позбавлення волі, що не повною мірою відповідає суспільній небезпеці цих злочинів. Відповідно, актуалізується питання про доцільність доповнення санкцій відповідних заборон іншими видами основних покарань: ідеться про штраф, обмеження волі та, можливо, виправні роботи.

Здійснений у цій статті критичний аналіз видів і розмірів покарань за злочини, пов'язані з незаконним переміщенням предметів через митний кордон України, розкриває основні параметри для подальшого вдосконалення кримінального закону в цій частині.

Список використаних джерел:

1. Омельчук О. М. Контрабанда за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2002. 239 с.
2. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / П. С. Берзін, Т. А. Денисова, О. О. Дудоров та ін. ; за заг. ред. В. О. Навроцького. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 711 с.
3. Каменський Д.В. Вітчизняна та американська модель санкцій за кримінальні правопорушення в сфері економіки: критичний погляд компаративіста. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. Вип. 55. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021. С. 142–158.
4. Каменський Д.В. Призначення покарань за федеральні економічні злочини в США: від законодавчої формалізації до судової дискреції. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 266–270.
5. Книженко О. Реалізація принципів законності та справедливості при встановленні санкцій у кримінальному праві. *Наше право*. 2010. № 4. Ч. 4. С. 120–123.
6. Калмиков Д. О. Аналіз санкцій статті 150 КК України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 37–42.
7. Ярош В. В. Кримінально-правові санкції за злочини у сфері службової діяльності: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2015. 225 с.
8. Горох О.О. Проблеми конструювання санкцій спеціальних кримінально-правових норм. *Наукові записки НаУКМА*. 2009. Т. 90: Юрид. науки. С. 94–98.
9. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. Москва : Юридическая литература, 1972. 352 с.
10. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. К.: Істина, 2004. 504 с.

11. Фролова О. Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів). Київ: АртЕк, 1997. 208 с.

12. Титаренко С.С. Кримінальна відповідальність за протиправне захоплення суб'єктів господарювання: дис. ... канд. юрид. наук. Дніпро, 2018. 262 с.

13. Ігнатенко М. П. Проблемні питання конструкції кримінально-правових санкцій в контексті призначення покарання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 64. С. 432–439.

